

Szlakiem modernizmu

Modernizm to dziecko dwudziestolecia międzywojennego. Nurt ten, charakteryzujący się m.in. minimalizmem, przeszklonymi elewacjami, unikaniem symetrii, znalazł jednak także kontynuację w epoce powojennej. Stolica Wielkopolski to jedno z nielicznych polskich miast, którym udało się ochronić najwybitniejsze zabytki powojennego modernizmu. Chyba nigdzie indziej budynki wybudowane w tym stylu nie są traktowane jak symbole, wizytówki miasta. Najciekawsze realizacje znajdują się tuż obok siebie w ścisłym centrum miasta. Warto podążać ich szlakiem.

✘ Nasz spacer zaczynamy na **Rondzie Kaponiera**. Już samo przejście podziemne pod jednym z najważniejszych rond Poznania potrafi zachwycić prostotą i minimalistycznym wykończeniem. Wokół ronda ulokowano dwa warte dostrzeżenia obiekty. Pierwszym z nich jest **Hotel Mercure** (niegdyś Merkury) z charakterystycznym zadaszeniem przed głównym wejściem. Budynek inspirowany był między innymi paryską siedzibą UNESCO, czy berlińskim Hiltonem. Uwagę krytyków zwracała zwłaszcza szachownicowa elewacja (straciła swą wyrazistość po modernizacji z początku XXI wieku) oraz fakt, że budynek jest wzniesiony na planie gwiazdowym. Przeciwwagą dla Merkurego miał być znajdujący się po drugiej stronie ulicy budynek **akademika Jowita** z pasmowym układem okien, który niemal niezmiennym zachował się do dziś.

Naszą wycieczkę kontynuujemy ulicą św. Marcin. Przy skrzyżowaniu z Alejami Niepodległości skręcamy w prawo i po przejściu kilkuset metrów widzimy **Collegium Novum** ✘ wybudowane w 1968 r. Pierwotnie były to dwa budynki, które po dwóch latach funkcjonowania połączono szklanym łącznikiem - dziś miejscem, w którym kwitnie studenckie życie towarzyskie filologów. Przy Collegium Novum powstało także przeszklone i zadrzewione atrium - prawdziwa oaza spokoju i ciszy w centrum huczącego miasta. Fasady budynków zostały wykonane z żelbetowych elementów prefabrykowanych, które swoją fakturą doskonale komponują się z otaczającą je zielenią. Najlepiej podziwiać je od strony Parku Marcinkowskiego. W latach 2001-2005 od strony południowej dobudowano trzykondygnacyjny przeszklony budynek wydziałowej Biblioteki Filologicznej Novum.

✘ Wracamy na ulicę św. Marcin. To tutaj Poznań ma swoje modernistyczne zagłębienie. W latach 60 i 70-tych poznańscy architekci pracowali nad nową organizacją poznańskiego centrum. Wyburzono kamienice XIX-wieczne, a w ich miejscu wybudowano **zespół handlowo-biurowy Alfa**. Nowe budynki były bezpośrednim nawiązaniem do ówczesnych światowych trendów, zgodnie z którymi bardzo często wznoszono kompleksy kilku stojących w jednej linii wysokościowców połączonych jedno, bądź dwukondygnacyjnym zespołem handlowo-usługowym. Pod względem aktualnych trendów wieżowce Alfę nie odbiegały od podobnych realizacji z Rotterdamu czy londyńskiego Barbicanu.

Naszą uwagę winien przykuć także wzniesiony jako przeciwwaga dla zespołu Alfa w południowej pierzei ulicy Św. Marcin budynek mieszkalno - handlowy, który ze względu na sklep radiowo-telewizyjny mieszczący się kiedyś na parterze oraz elewację z charakterystycznych przeszklonych wykuszy został dość szybko ochrzczony mianem "**Telewizorów**". Oprócz znaczenia kompozycyjnego wykusze miały jednak także funkcję praktyczną. Dzięki nim architektom udało się doświetlić północną ścianę budynku, gdyż okna w wykuszach wychodzą na zachód. To rozwiązanie unikatowe w skali całego kraju. Warto zajrzeć także na tyły budynku by przyjrzeć się klasycznie modernistycznym, przeszklonym klatkom schodowym. ✘

✘ Z ulicy św. Marcin skręcamy w ukrytą między wieżowcami Alfę ulicę Kantaka. Na jej końcu wchodzimy na ulicę 27 Grudnia i bez trudu odnajdziemy tu symbol poznańskiego modernizmu - **Okrągłak**, zaprojektowany przez słynnego architekta Marka Leykmanna. To jeden z najświetniejszych budynków w ponad 1000 letniej historii miasta. Choć powstał w latach dominacji realizmu socjalistycznego (1949-54) reprezentuje wszystkie cechy wzorcowego wręcz modernizmu. Wrażenie robi nie tylko jego wpisanie w otaczającą, XIX wieczną zabudowę, ale także architektoniczne rozwiązania wewnątrz. Nie ma poznaniaka, który nie zachwyciłby się dwiema niezależnymi klatkami schodowymi wijącymi się po ścianach wewnątrz walca. Tuż obok "Okrągłaka" stoi "**Kwadraciak**" - budynek biurowo- usługowy stanowiący uzupełnienie całego kompleksu.

W bezpośrednim pobliżu Okrągłaka znajdują się dwie kolejne ciekawe realizacje modernistyczne - **budynek Domu Książki** przy ulicy Gwarnej oraz **Dom Towarowy "Domar"** z dachem nakrytym płytą z charakterystycznymi okrągłymi otworami.

Spacer kontynuujemy ulicą 27 Grudnia, następnie ulica Paderewskiego wchodzimy na poznański Stary Rynek. Tu w 1962 r. powstały **Budynki Arsenалу**. Do dziś budzą gorące dyskusje i polemiki. Tak było też w czasach, kiedy powstawały. Dla jednych to wybitny przykład powojennego, poznańskiego modernizmu, dla innych pudełkowata blizna w zabytkowej zabudowie Rynku. Mało kto zwraca uwagę na fakt, że mimo swej nowoczesnej formy budynki, Arsenалу oraz **Wielkopolskiego Muzeum Wojskowe** nawiązują do historycznej zabudowy rynku. Nawet biegnąca między nimi uliczka jest reminiscencją średniowiecznego układu poznańskiego rynku. Powstanie modernistycznych obiektów w samym sercu zabytkowego kompleksu rynkowego w latach 60- tych było uzasadnione brakiem źródeł ikonograficznych mogących być podstawą dla rekonstrukcji historycznej zabudowy. Warto dodać, że pierwotnie w obiektach tych miały znajdować się pawilony handlowe - sklep Cepelii oraz salon RTV. Tuż przed ich otwarciem z pomysłu jednak zrezygnowano, a siedzibę znalazły tu instytucje kultury. ✘

Budynki modernistyczne poza trasą:

✘ **Hala Widowiskowo - Sportowa Arena**

Budynek powstał w 1974 r. i był inspirowany kształtem powstałej kilkanaście lat wcześniej w Rzymie hali Palazzetto dello Sport, jednak na kształcie podobieństwa się kończą. Poznańska hala Arena jest wykonana inną technologią, a przede wszystkim jest większa. Obiekt może pomieścić 4,2 tysiąca

widzów, jego kopuła o średnicy 80,5 metra wspiera się na 24 promieniście rozmieszczonych słupach, które pełnią jednocześnie funkcje rynien odprowadzających wodę z aluminiowego dachu. Wnętrze hali gościło niezliczone koncerty i zawody sportowe. Tutaj odbywają się poznańskie mecze siatkarskiej Ligi Światowej, tutaj grają też koszykarze i koszykarki poznańskich zespołów.

Akademia Wychowania Fizycznego

W opinii architektów i krytyków architektury budynek Poznańskiej Akademii Wychowania Fizycznego (wybudowany w 1972r.) uchodzi za jeden z najlepszych projektów Marka Leykama. Budynek posiada ciekawą horyzontalną bryłę, podzieloną w części parterowej na trzy niezależne segmenty. Druga kondygnacja ma w całości przeszklone ściany i częściowo jest nadwieszona nad parterem.